

Літературний ЗОІНГ

Лютий 1947 р.

Об'єднання Українських Письменників МУР

Ч 2

ЗМІСТ: Від нас — передмова. Д-р О. Грицай — Творчість Свгена Маланюка. Т. Осьмачка — Мудрець — новеля. Василь Барка — Моляться соняшники. Ю. Шерех — Нотатки про ковітню західну драматургію. О. Веретенченко — Провидіння Матуса С. Гординський — Елегія. М. Ситник — Побратим. Контрапункт — Інтерв'ю з "Правдою". С. Риндик — Оксана й Беатріче. Степан Підкова — Джине-Рішка (новіль). Л. Полтава — Дороги расходяться. Яр Славутич — поезія. Рецензія. Культурна хроніка.

ВІД НАС

10. 2. 1947 року

Об'єднаний письменників МУР перебирає цей літературний зошит. З першого слова зазначаємо: стоїмо останньою від політичних груп, партій і організацій. Робимо це свідомо з почуттям відповідальності за таке якраз наставлення в нашій праці. Можемо і будемо служити єдності чину, синтезі мислення, організації почуття. Людина, її творчий геній, її свідома воля — це те перше, що творитиме наш канон.

Від мистця і мистецтва вимагається досконалості. Може він бути сам собою в тому абсолютному, що зумовлює його творчі первини. Не наквадимо вікому особистих уподобань редакції, бо переконані, що ні кому не дано такого почуття міри, що дозволило б обняти істину всіх початків...

Але хочемо бути мужніми, вірними, чесними. Хочемо чутися певно на планеті і не боятися днів, що Іх бачимо, чуємо, переживамо. Не будемо шукати компромісів з тим, що було. Будемо дивитись на світ очима тих, що в тепер. Служимо ідеї на сході і роджені на заході. Праві і ліві...

Нашим святим і невідкличним обов'язком було, є і вічно буде возвеличити і утвердити наш народ живим словом у родині інших народів цього світу. Це робили наші попередники, це робимо ми, це будуть робити ті, що прийдуть по нас. Свідомо й цілеспрямовано будемо клітини нашого морального росту, будемо культуру духу, організуємо творчі перві почуття. Цим ми уводимо в систему духовість народу, цим адобуємо право на рівність між великими, цим підносимось по сходах тієї градації в житті людства, що веде до фактичного, а не декларативного звіння нас, як людей між людьми і як народу між народами.

Нашому красі і народові служимо далі тілом, серцем, нервами і живим духом. Не перестанемо цього робити, навіть коли нас вигнано... Кулі землі перестає бути великою. Тисяча кілометрів віддалення не творить нам перешкод. Ми за межами нашого народу, але ми з ним і будемо з ним. Світ нас не вловить. Він тільки зміцнить наше творчі інтенції, навчити нас бути у великому просторі, ащентув збірноту волі. Наші творчі однини. Наші

Ми повернемось, будемо жити в поколіннях, будемо чинити волю історичного післанництва...

Кличемо всіх мужніх людей бути далі на сторожі доброго, мудрого і правдивого. Не піднесемо рук і не аложимо зброї в боротьбі за з'єднання волі наших людей. Всі, що мають живий розум, що мають велику душу, зрозуміють нас з першого слова. Мистці і мистецтво нашого народу, його поети, його письменники ще віколи не зрадили свого покликання. Навпаки. Вони були завжди в авангарді, не боялись обов'язку, не ухилялись від безпеки. Вони йшли не тільки в парі з рядовиками нашого паступу — вони йшли попереду — кликали, бадьорили, співали мужні пісні, оповідали світові про величість нашої справи. Так само в тепер!

Для нас письменників немає українського народу поділеного на групи. Для нас немає добрих і не добрих. Для нас є один народ, один його дух, одно його покликання. Для нас він всі однаково дорогі. Малі і великі. Роджені на сході і роджені на заході. Праві і ліві...

Нашим святим і невідкличним обов'язком було, є і вічно буде возвеличити і утвердити наш народ живим словом у родині інших народів цього світу. Це робили наші попередники, це робимо ми, це будуть робити ті, що прийдуть по нас. Свідомо й цілеспрямовано будемо клітини нашого морального росту, будемо культуру духу, організуємо творчі перві почуття. Цим ми уводимо в систему духовість народу, цим адобуємо право на рівність між великими, цим підносимось по сходах тієї градації в житті людства, що веде до фактичного, а не декларативного звіння нас, як людей між людьми і як народу між народами.

Наша література за останні десятиліття понесла неймовірні жертви. Пропорційно література понесла найбільші жертви в порівнянні з іншими фахами народу нашого. Імена, що віддали своє фізичне життя на розтерзання за справу народу, такі чисельні, що ми не можемо їх переказати. За чверть віку ворожа ненависть забрала нам сотні

Д-р О. ГРИЦАЙ

Творчість Свгена Маланюка

В кінцевих строфах поеми "Підсумок", що замикає інваліку своїм об'ємом збірочки вибраних поетичних творів Свгена Маланюка, читаємо між іншим таке:

...Але підаром, о підаром
Я креслив літери під літ:
Мій жар спахне колись ударом
І в дійсність обернеться міт.

Мій ярій крик, мій біль тужавий,
Випалюючи ржу і гріх.
Вийде у складники держави,
Як криця й камінь сльз моїх.
(ст. 170)

І це, без сумніву, одна з найгордіших сповідей віри, що їх ми чули після Франка від наших молодих поетів, але, скажімо це зараз: одна з найбільш оправданіх. Бо Маланюк, як може відомо інший з представників поетів сучасної України, так ущерб і всепілко перевосний духом теперішньої доби, історичним пережиттям батьківщини та Гамлетовим "бути чи не бути" всієї епохи, що тут відсталь від чисто особистого пережиття поета виходить майже зовсім поза тематичний круг нашої традиційної лірики. І цей, іноді гарячий як прискорений живого, кров'ю найглибшої дійсності сповищеного життя, як у його трагічних, так і у блаженно-погідних трансформаціях — це одна з найчікішіх рис у творчості Маланюка. Коли ось для патогенного лірика старого типу сучасна йому доба майже не існувала, а піліст тематики зводилася тому до сакриментального ряду незручно спретифікованих трафаретів, то для Маланюка сучасність з її жагучими змаганнями — це "неповторна доба" і тому і природний центр його завжди "напруженої" уваги.

Така доба, такий руничкий розлив! Та не убагати в закінченості сонета Цей вир. і корчі, жили і вузли, Цей хотій прут назустріч темним истам.

Я знаю, що колись в вечірній час Здивований нападок усміхнеться На немій строфі, на вбожество окрас На наших Юліанів і Лукретій... Гуда найнеповторніша із діб, Та не почув нічого людського дріб.

(ст. 92)

Отак Маланюк в гострім протиставленні до всякого роду лірчичних самотників, іділістів та еготістів — завжди "заслуханий, без шляху, без батька, без предтечі, так на-

тривав. Не знаємо також як довго воно потривав, але якби воно не було, ми були, ми є, ми будемо!

Схиляємо в пошані голови перед жертвами, несемо їх імена в своїх серцях, ідемо чаміченим шляхом, чуємося міцними, віримо і вірити будемо!

РЕДАКЦІЯ

своєрідним, новим і жагуче відчуттям, що вона просто примушує читача або до пристрасної опозиції, або до одушевленого захоплення, а на всякий випадок до глибшого передумання того всього, що поєт творчим змістом замкнув у цій своїй книзі. І доводиться з цього погляду сказати, що коли в наших традиційних лірчичних збірках чуттєва сторінка панувала так всездядно, що часто інтелектуальний зміст зводився просто до мінімуму, то в Маланюка інтелектуальний бік творчості незвичайно багатий, але скрізь і всюди переповнений гарячим чуттям так, що м'який шовк лірчичного переживання не губиться в нього — значить: не переходить у холому, суху рефлексійність піде. Навіть єсть у вищій

ВАСИЛЬ БАРКА

* * *

Моляться соняшники.

Грім на хмарі Біблію читає...
тополя пошепки: страшний який
твій плач, Ісаї!

Моляться соняшники.

Голод. Мати немовля вбиває.
Тополя закричала: он який
мій рай, Ісаї!

1947.

водночас і його водекуди алірічна суворість, що в малюнку картини воліє замуру трагіку Сальватора Рози або Гої, а у вислові замість слів — крик глуви, замість розпукні — вологорську люті, а замість лірчичного лементу — проклія. Недаром же в "Молитві" благає поет у Господа:

Вини мене бичеї Твої —
Ударом, вистрілом, вебоси,
Щоб залишився хоч чорний дни
Над нещодвірною добою,

Твоїм бичем мене вчини.
Щоб басаланувати луши,
Щоб захичати і знову розлучити
Смітільний чар дівчачини. (ст. 5)

Та ще:

Краю голодний зір за обрій,
Ойтій Богом шестикрила,
Мій хотій плач, мій сміх недобрий,
Всі корчі демовської гра. —

Вини х вій штій мій адамантом!
Цей леч — архангела вогнем!

(Вітра історії. ст. 32)

Отак то в поемі "Напис на книзі віршів" поєт сам почував, як часто "стислом був хід" стало і стислом бував стислом", а проте наперекор стисливій емоціональності трохи не кожного вірша тут школи разворожливі поетових настроїв не доходить до того, щоб ворушувала фундаментальну ділюнсу суверої ідеології чистоти. А як ідеологія Маланюка своєю глубиною та бунтарською силівністю являється чимось таким

рефлексійним "Послані" могутній жар внутрішнього пережиття ворується спокоєм контемплійного міркування з усію енергією лірчичної безпосередності. І це так може тому, що як каже поет в поемі "Ага поєтика" — "єдино конструктивний чин поможе нам спаювати стихія шалом біснувати", а

Не Пітіл сліпий екстаз,
Не вундерівство і арені.

(ст. 19)

І вони і справді піяка фраза, коли Маланюк у вітому "Напис на книзі віршів", повний гарної само-свідомості творця, змальовує себе "як напруженої, незломно-гордої імператора зализних строф, що веде свої вірші як когорт" (ст. 34). Так, як бойові когорт! Із традиційної вартості української лірики в Маланюка здебільша переоцінена, через що і основний тон його віршів не, сказати б, тон поетичного Апостата, підкріплений в цього всію слово творчого слова та горючою жагучістю всього ества поета. Тут тимо до кінця переоціненими вартостями являються головно два моменти, а саме: поняття української землі як Степової Геллади та тучного суходолу, і поняття Матері-батьківщини, як виразниці історичної судьби українського народу. В чому ж веро-

(Далі на 2-й сторінці)

ТВОРЧІСТЬ ЄВГЕНА МАЛАНЮКА

(Продовження з 1-ої стор.)

ецінка Маланюка? А в тому, що в яскравім протиставленні до наших поетів давнішого часу, джерело трагедії вічного поневолення України добачає не так у чиннинах зовнішніх, як саме в Україні самій, тобто в тому всьому, що стало фатумом і нею самою запровиненим прокльоном ІІ вайглибшого ества. І у зв'язку з цим і наша, традицією прославлена Степова Геллада встає в Маланюка в зовсім іншім світлі, ніж це ми звикли бачити досі. Це в цього „проклятий край“, „проклятий суходіл“, безсила жертва всякого стискового наїзника, а з цим і вічний раб дужчого ворога, для якого в нашого поета немає ніякого лірничного сентименту та сльозавого ми-

ОЛЕКСА ВЕРЕТЕНЧЕНКО

Провидіння Митуса

(Слово до князя Данила)

Ми співці — Бояна вольні діти,
нам дано від Бога слово-дар;
я волів нікому не служити,
а служив усобиці бояр,
а служив чужому супостату,
наче іскри, кидаючи гру,
намовляв спалити книжку хату
і тебе забити на пиру.

Та здолав усіх Данило-вітязь,
і згаса життя мого зоря,
скоро, скоро перестане битись
непокірне серде бунтаря...

НІ, не хочу я на схилі віку
умирати ворогом твоїм!
Чую я луну страшного крику,
копійних ударів чую грім,
бачу я знамення—орлі хмари
мчать на крилах в небо голубо:
труби, гуслі, бубни і замарні
будуть вічно славити тебе,
буде битва битися остання
і впадуть в крові поганці злі,
і всміхнеться стольний град страждання
Галицько-Волинської землі!

| Т. ОСЬМАЧКА

МУДРЕЦЬ

Новеллы

Приєдную Ю. В. С. на спогад про
день 22-го січня 1946 р. у Франкфурт

Правда наш друг і наш суддя. А нашо серце, що жадає правди, це — дитина, яку легко обманити, але до якої ласково сміється завжли давній Геракл, одпочиваючи після турбот від Авгієвих стаснь...

арабської, турецької, абесінської, сирійської, старожидівської і всіх кавказьких, не рахуючи фінської та європейських. Кажуть, зазвичай більше сотні. Про п'ого академіка у кожному філологічному довіднику згадується як про авторитет у кожному словнику світових письменників, коли розкриваємо сторінку про східного автора, показується на Димського як на джерелі оцінки. Перший раз я зустрів Сома Самоновича у кабінеті Сергія Олександровича Єфремова. Знайомлячи мене з ним, Сергій Олександрович промовив: „Придивляйтесь, це ве-

7. 3. 1899. — † 25. 2. 1945.

ти праве плече і раз-по-раз хапа-
чи себе за шию, піби там за ком-
ром була або пшенична полові або
нападані з курей маленькі та швид-
кі цяточки. Він був одягнений
чорне притерте пальто, без шапки
і в подвійних очулярах. Голову ма-
є круглу з опукватим чолом і лиси-
ною, замаскованою довгим сивим
чубом. Борода була стрижена по
формі живого обличчя. Руку праву
так тримав, піби там під пахвами
щось будо, а ліва зависла майже
до коліп, яку він часто згинав, не-
наче боячись, щоб й не помітили.
Очі з-під очулярів блищаали уваж-

ним і холодним, похожим на кри-
цю, бліском, який будив думку
що світ зрозумілій і чуттям угада-
ний і ціва йому та, що діставу-
ть з його довгі чи кореткі руки.

їка людина". А велика людина відповіла: "Яка там велика? Люди всі різні, тільки бороди, продовжуючи їх тіло, збільшують природний розмір і через те у нас лише один великий чоловік. Це професор Грушевський... а я... таким велетнем не буду і не хочу. Бо правду скажати, великі люди своїми бородами ховають від дошу тільки порожню безодню гинчичих незбудженіх криків". Тоді академік Димський своєю оригінальною поведінкою мене зацікавив. І я потім його завжди уважними очима проводив, коли він з Млєнченком, хлопцем років 24, зустрічався мені на Фундукліївській, ідучи з Малопідвальню до Академії. У громаді ходили чутки, що це ідеальна "східна пара". І до цього всі були привыченні, як і людина до свого шраму на обличчі, який постав з колишньої травми. Я до такого явища ставався, та

вич Димський, знатець всіх східніх
мов: татарської, сартської, перської

— Я до такого панта стався, що

Мудрець

(Продовження з 2-ої стор.)

штучні... не фарбованими, і позичими іслях кіль, що часом блискали золотими коріннями, іначе червоні світи увечер на кладовищі в трухлявих хрестах. «Сідайте, товаришу Жолудь, покладіть свій вузлик ось чут на цей кошик... а я зараз налагодю підкреплітися.» Я поклав коло дверей на кіш з книгами свою писаліну і почув носом як пахне гумовий салахен, що висів над кошем разом з усікими пальтами та брилями. І розгнущивши промовив: «Як у вас тихо та лагідно... мабуть якби тиши на світі не було, то не було б по всіх усюдах й жодного вченого!» А господар, саме скинувши пальто і перехідникою його на спинку стільни, прив'язував до себе білий фартух, нагадуючи мені гусарин в кофті і в спідниці, що змусили його мене взяти

тільки стриженими вусами на одній рівні з бородою. Почувши мої слова, він торкнувся своїх окулярів, потім шаркувши поза пісню правою рукою, відказав: «Якби не було тиши, Бог би не сотворив світу. А то, пробуваючи самотнім посеред вічності й теорети зує добре і втілює своє міркування де погано в люді. Але людні небезпечно міркувати про тишу, бо тиша, даючи спроможність Богові бути Богом, ставить проти себе його і нашу думку. Але я не знаю, чи Бог витриє, бо ваша думка відколи існує людство стогне божевільним роззачем, стоячи на землі з очима обернутими до Бога, щоб глянати поза його в тиші... І, пан-товаришу, Жолудь, від цього анахорети часом розбивають собі черепи, а я... я пошкоджу ю чайник розбити на чийсь дурний голові». Мене вікнуло в гарячку від несподіванки. Я встав. А він: «сидіть, сидіть. Це довелось мені зареагувати на вашу необережність. Єсть у людей тасмі болячки, які дають про себе знати тоді, коли на їх вілізі сліпець, хоч би він був навіть розуміший за інтуїцію від самої Касандри».... Я зніжковіло знов сів, почувавши, що мене звідси не випус-

тять, доки моя „візита“ не дійде своє логічного кінця. Крім того, той шматочок моєї душі, якого завжди обманювали, але який ніколи не зневірився, мені шептає: почекай, і ти побачиш, яким прекрасним променем добра та уваги заблисне старосвітське серце самотнього вченого. Цьому голосові тоді я не повірив, але спокійніше став себе почувати, хоч уже далеко без телячих настроїв. А хазяї, тим часом поставивши чайник на електричну плитку і склавши руки на грудях, сам у білім фартусі, став пильно чогось дивитися на мене. А потім спітав: „А відкіля ви ото через Хрестатик мандрували?“ Мені стало моторошно, не із страху, а від нерозуміння тих пружин, що змусили його мене взяти

з Хрестатика і зараз так говорити. Я відповів: „Я почував на Байковому кладовищі, і йшов на Аскольдове“. — „То ви були у тій частині міста, відки починає свою кар'єру великий поет Тичина“. — „Чого ж від великих?“ спітавши я розтратовано. І тут же розглянувся навколо і помітив, що того слуги який пас угодив у хату нема, але двері в присівку були відчинені. Мені спало на думку, що тут щось справді негаразд, коли порається коло паготови сам академік, а не слуга.

І ще більше напружився. А хазяї все так же стоячи, тільки що вже поклавши обидві руки під фартух, непаче демонструючи свою ортігіальність, провавив: „А хіба ви гадаєте що він мізерний, немов близкучка бляшанка розтоптана підбором на базар?“ Я зніжковів, але, щоб щось сказати, випалив: „він плягітник!“ А господар, витягти

обидві руки під фартух, лагідно спітався: „Ви хочете чай?“ „Що ж, кажу, коли ви мене на те діло закликали, то не відмовлюся“. „Отож не відмовлюсь.. А чи знаєте ви, товаришу Жолудь, що ви дуже сміливий у висловиках. Чи знаєте, що Тичина такий завбільшки як Пушкін. Тільки що Пушкін написав „Святій Олегія“, а Тичина все ж таки колись збереться написати, „Кавказького Пластника“, якщо не пойде на Кавказ. А чого він плягітник?“ А він: „Згадайте кажу, у Гайнє: „Мої думи ростуть мов колосся“. А у Тичині: „Сум росте мов колос“. Й думи й сум однієї душевної смуги. І хто рачше жив? Гайнє чи Тичина? А в Федьковича у „Пречиста Діво радуйся, Маріє“ — основний образ твору мертвий живір і автор, згадуючи все з мертвим заїздом, каже: „радуйся Маріє“.

С. ГОРДИНСЬКИЙ

ЕЛЕГІЯ *

Стань, озиричися:
Розходиться згар і дим.
На одежі, устах, руках
Осідає попіл.
Руїна, руїна,
І не зустріться з міким
З тих, що вийшли з тобою опіч.

Де ви, друзі, брати,
Що на захід пішли і на сімд?
Тямите: вихор вогню,
Пружилися крила в бурі.
І йшли ми, ішли ми,
І вірили твердо —
Та вслід
Лунали лиш крики фурій.

Архангельської сурми
Не повів нас мідяний клик.
Самотні зустрілись ми
З вогненою добою,—
І щедро стелила вонз

Під колеса чужих квадри
Мільйони жертвових тіл,
Без змагання, без бою!

Земле, ти нам серця бодяччим
колола сухим,

Пам, дітям твоїм,
Без милосердя і ласки.
І що ж співати тепер —
Любови чи гніву гімн,
Нам бардам поразки?

Одного молю я в жорстоких,
безжалісних небес,
Що зводи залишні свої
Простерли над стоптаним полем,
Серде мені залишить,
Серде — як вістря лез,
Серде суворе Електри,
Щоб лезабута школи!

14 IX. 44.

*Із збірки „Вогнем і смертю“,
що незабаром вийде в друку.

I Тичина взяв для своєї „скорбної матері“ теж образ убитої людини і провадить провадить через Божу Матір, каже той самий рефрін, що у Федьковича. І хто рачше жив, від чи буковинський поет? А коли взяти англійського поета Блеска, то побачимо, що писання Тичини короткіших метафоричних посій вийшло з джерела того славного чужинца. Тичина не є оргіанізмом. Він живе ремісцією чистотою... Він живе паразитарною натурою! Академік же, іначе мені відішов не чув, іначе мені відішов питання і не ставив, заговорив: „Ось я вам дам чаю з цукром, тільки що я маю на селі багато родичів, і тут декого підтримую, через те чай у мене буде дуже прозорий і пурпур плачаний. Але ви на це не зважайте і пийте скільки скотлет. І налих мені чаю і поставив із шафи пшеничних сухарів. Я почав пити, а він говорив: „Люди думают, що світ міряється дужкою та серцем, а він осважається для міра тільки далекосхідними остеріганнями, тільки змінною тактикою, за яку нас всі дають і сахаються. І якщо ви заходили колибудь до Людмили Михайлівни Черняхівської, то вона перед вами напевно мене лаяла, але тут уже я не каму, що у мене, до неї була зміна тактика або далекосхідні остерігання... Люди живуть і розходяться. Що ж, то трапилося й зі мною. А вона мібя накупила, всім верзе та саме, що мібя я боявся й яків її обмінаю десяточкою вулицю... Вона розказує всяку непотріб про мене, я каже, що буцім раз ішла до академії, а я її побачив на вулиці й міршій став за кюсеком і стояв поки вона не врівняла.“

А потім буцім оглянувся раз і пішов швидко вниз Фундукліївською з почуттям того Рябка, що вискочив із води після того, як його хотіть туди відгнав. Але вінай говорить. Вона стара жінка і її треба вибачити, що голова не так як треба міркус... і коли ви були у неї, то вона напевно діє замість вам.

(Далі на 5-й стор.)

ЮРІЙ ШЕРЕХ

Нотатки про новітню західну драматургію

Це може подобатися або не подобатися, але це факт: театр і кіно в його випадку виступає вартийна тенденція. Свого часу звід яківів стали зварядями політики. В тоталітаристичних країнах існували міністерства кінопромисловості й комітети в справах мистецтва при раді міністерств або відповідні відділи міністерств пропаганди, які не тільки позиціонували готове для показу публіці, візуально наперед, що має бути показане, вироблене, поставлене, навіть написане. Це централізовано-бюрократичне закріплення загального факту. Там, де панує демократія, обходиться без диктування тим із засобів, без централізованого плянування, становив видовищним творів можуть бути благородніші.

У кращому випадку театр і кіно пройняті національним патріотизмом. Нотки його ви знайдете, наприклад, мабуть, у кожному сучасному американському фільмі — від одверто агентаційних („Сюллівен“) — в німецькому перекладі „П'ята герой“ або „Гірський океан“ — у німецькому перекладі „Пригода в Панамі“ через привовано-агітний („Людська комедія“ — у німецькому перекладі „А життя йде“ або — „Кіті Фойл“) аж до фільмів: не випадково ж наявні інсценації легенд про людину, що за благаство продала душу чортові, з'являється нові варіанти закінчення: в годину розплати чорт не дістас душі свого клієнта, бо демократичний суд, складений з пекельних душ злощіців і лиходіїв, — все американських, вправдовує грішника як американського. А роза рятівника, що зумів так влучно апелювати до національно-патріотичного почуття присяжних, має не хтобути інший, а Даніел Вебстер („Усе, що кується за гроши“ Б. Дітере).

зліденності, в атмосфері крібничковості, лицемірства й породженого ними непощання один до одного. Зникають останні людські риси: розривається кохання, дружба, укладаються шлюби з отдиними один одному людьми, стаються самогубства — і коли вже в глядача нема сил дивитися на що мерзоту, а в автора нема сил розплутати гнітуючу ситуацію, — тоді лунають монологи про потребу революції, по-марксистськи змінити життя в Америці, тоді виявляється, що все попереднє — було тільки доказом, на який мас спертися партійно-революційна теза автора, а вся суть тільки в цій тезі. Елементи такої побудови є в „Людях у блому“ С. Кінгслі, наявні у далеко від з мистецького погляду і абстрактній „Матері“ Карла Чапка. Такий же характер мас, скільки можемо судити з приступів нам уривків п'ес Ж. П. Сартра, театр екзистенціалізму в авторських ремарках деталі побутового тла, вигадати елементарну фабулу, дописати патетичну кінківку — і п'еса про Донбас готова. Вона починається, як відомо, „Справа честі“. Так само постала п'еса про колективизацію — „Диктатура“, про студентство — „Кадри“, про Дніпроруд — „Дівчата нашої країни“ і т. д.

Хіба принципово відрізняються від цих драмовіробів п'еси, напр., Фрідріха Вольфа типу „Ціянкал“? Тільки їхні різниці, що Вольф не має готових зведенів у вигляді постановок ЦК ВКП(б), а мусить сам робити відповідні схеми на матеріалі партійної преси. Але якщо побудови вартийна, то п'еса про Донбас готова. Вона починається, як відомо, „Справа честі“. Так само постала п'еса про колективизацію — „Диктатура“, про студентство — „Кадри“, про Дніпроруд — „Дівчата нашої країни“ і т. д.

Хіба принципово відрізняються від цих драмовіробів п'еси, напр., Фрідріха Вольфа типу „Ціянкал“? Тільки їхні різниці, що Вольф не має готових зведенів у вигляді постановок ЦК ВКП(б), а мусить сам робити відповідні схеми на матеріалі партійної преси. Але якщо побудови вартийна, то п'еса про Донбас готова. Вона починається, як відомо, „Справа честі“. Так само постала п'еса про колективизацію — „Диктатура“, про студентство — „Кадри“, про Дніпроруд — „Дівчата нашої країни“ і т. д.

Хіба принципово відрізняються від цих драмовіробів п'еси, напр., Фрідріха Вольфа типу „Ціянкал“? Тільки їхні різниці, що Вольф не має готових зведенів у вигляді постановок ЦК ВКП(б), а мусить сам робити відповідні схеми на матеріалі партійної преси. Але якщо побудови вартийна, то п'еса про Донбас готова. Вона починається, як відомо, „Справа честі“. Так само постала п'еса про колективизацію — „Диктатура“, про студентство — „Кадри“, про Дніпроруд — „Дівчата нашої країни“ і т. д.

Хіба принципово відрізняються від цих драмовіробів п'еси, напр., Фрідріха Вольфа типу „Ціянкал“? Тільки їхні різниці, що Вольф не має готових зведенів у вигляді постановок ЦК ВКП(б), а мусить сам робити відповідні схеми на матеріалі партійної преси. Але якщо побудови вартийна, то п'еса про Донбас готова. Вона починається, як відомо, „Справа честі“. Так само постала п'еса про колективизацію — „Диктатура“, про студентство — „Кадри“, про Дніпроруд — „Дівчата нашої країни“ і т. д.

Хіба принципово відрізняються від цих драмовіробів п'еси, напр., Фрідріха Вольфа типу „Ціянкал“? Тільки їхні різниці, що Вольф не має готових зведенів у вигляді постановок ЦК ВКП(б), а мусить сам робити відповідні схеми на матеріалі партійної преси. Але якщо побудови вартийна, то п'еса про Донбас готова. Вона починається, як відомо, „Справа честі“. Так само постала п'еса про колективизацію — „Диктатура“, про студентство — „Кадри“, про Дніпроруд — „Дівчата нашої країни“ і т. д.

Хіба принципово відрізняються від цих драмовіробів п'еси, напр., Фрідріха Вольфа типу „Ціянкал“? Тільки їхні різниці, що Вольф не має готових зведенів у вигляді постановок ЦК ВКП(б), а мусить сам робити відповідні схеми на матеріалі партійної преси. Але якщо побудови вартийна, то п'еса про Донбас готова. Вона починається, як відомо, „Справа честі“. Так само постала п'еса про колективизацію — „Диктатура“, про студентство — „Кадри“, про Дніпроруд — „Дівчата нашої країни“ і т. д.

Хіба принципово відрізняються від цих драмовіробів п'еси, напр., Фрідріха Вольфа типу „Ціянкал“? Тільки їхні різниці, що Вольф не має готових зведенів у вигляді постановок ЦК ВКП(б), а мусить сам робити відповідні схеми на матеріалі партійної преси. Але якщо побудови вартийна, то п'еса про Донбас готова. Вона починається, як відомо, „Справа честі“. Так само постала п'еса про колективизацію — „Диктатура“, про студентство — „Кадри“, про Дніпроруд — „Дівчата нашої країни“ і т. д.

художникою. Правду винакдає зовнішній світ. Людина мусить розум

КОНТРАПУНКТ

Інтерв'ю з „Правдою“

(Кальма в Солотвині. Гриць з вечорницею. Москва пустила газ)

Я мешкаю в центрі маленького континенту Європи. Я ковтаю вітамін Ц і Б виробу в Нью-Йорку. Я читаю „Наш Клич“ з Букес-Айресу, „Новий Шлях“ з Вінниці та „Правду“ з Москви.

А недавно прочитав кілька згадок про Евгена Чикаленка. Тридцять п'ять років перед цим він вилавав у Києві „Раду“. Мала вона п'ять тисяч передплатників.

Думки лізуть в голову зовсім без потреби. Москва. 10-го березня будуть там робити „мир“. Майданський доходить з-під Острога на Волинь. Україна домагається центральної влади, — каже „Нос Цайтунг“.

Думки насуваються, мов тільки: „Думка про безпеку, що вимагає тривалого виключення відмінної безпеки... Французький плям в практиці значить пішо інше, як колоніальний режим для Румунської області“, — каже „Нью-Йорк Таймс“.

„День очікування“ — читаю воною Ернеста Гемінгвея.

„Як виглядає Європа у зміненому світі?“ — питает Карл Яспер. І каже сам до себе: „Занепад християнства, страта віри сприятаме прийдешньому і поважнішим нападам не зможе ставити спротиву, а ступатиме далі аж до підлізму. Неспокій пророків дієві епохи, Кір-

кегарда і Ніцше, перелік пів століть не був ще зрозумілій“.

Думки пролітають, як осіннє листя, що вітром зривається і відноситься. Розгорнув над собою „Правду“. Н. Кальма пише. Він дістався до Ужгороду. В Солотвині і далі здобувають сіль. Н. Кальма приїхав з Москви і старанно пише: — Се письмо — має соля, має багачество, — гаваріт пожілой українець — а потільки ту солю має, що має рубашку прасалів...

Читаю і сміюся. „Деяльно готовляться к виборам“. А Б. Галін пише про те як до Москви привели газ. Думаю: буде війна, чи мир? Чи „вернемось“, чи поїдемо далі, в світ? Здається, навколо хаос. Здається світ — не створений, розтворений. Здається, нема кінця, але також нема початку. А над всім Бог і чорт.

Але в кожному випадку чую себе на плянеті досить певно. Згадую дещо з минулого і порівнюю. Багато пройдено, багато зроблено. Від „Ради“ до Союзу Народів дорога довга. Ми пройшли вже І. Захудалій Н. Кальма незграбно топтеться по наших слідах і чує себе так, як малпа у фраку. Він майже незнай, що це тільки тем часом...

І не поможет репатріації, і не поможет ніяка злоба. Я з приемництво читаю спомини про Саксенгаузен земляка, що живе в Римі а друкується в Вінниці. Що ж тут дивного? Як Кальма в Ужгороді, українець в Нью-Йорку. А про тому Кальма літає гуцулку з Рахова Марію Шамоту:

— Сколько же у вас детей?
— Та десять.

Яка скромність і ширість. „Етеженіца как бы аліцетваряет душу українцем“ — глаголе мудрий Н. Кальма. Мабуть так. Може і тут нам сприятиме Бог. Ми ще віримо, пане Карле Яспере. Ми ще живе м'ясо і наш дух ще не позначений неспокоєм Ніцше. Ми ростемо вздовж, вшир і глибину, як рослини на добром грунті, чистому повітрі і широкому просторі. Нас хотіть загнати в категорії і там лішити. Правда. Не перечимо. Це також зброя. Це наїв'язь тверда зброя. Ми тільки рішучо перечимо її уччиність. Масмо досвід. Світ відступає перед нами і робить нам місце.

„Увага! На загальні домагання публіки: по другий раз „Ой, не ходи Грицю та на вечорниці“. Це не в Кобеляках, не в Кременчуці, і не в Коломиї. Це всього навіть тільки в Букес-Айресі. 21 вересня, сальон „Центро Армемо“.

І такий собі Гриць з вечорниці. Подумати тільки. А як згорда дивилися ми на нього, коли рівняли з таким „Жизнь за царя“. Правда, скромність і незнай, що це, аж до божевілля кохання і більш вічного. І не помилляться люди і жажуть правди, коли вони широ по людським щось люблять. І ростуть вони у вись, і ширяться в шир, і обертаються в таку ось дивну повінь, якої незбагне північний Н. Кальба. Пригадуєте, як ретельно казав про не Шевченко: „І неситий не виоре на дні моря поля“.

„Правда“ каже: „В гаралах і сюлах Калініградської області“.

„Правда“ каже: „На древній літовській землі“.

„Правда“ каже: „На Южном Сахаліні і Курильських островах“.

Це наганяє тоску, хочеться по-зіхнути і сказати: і є ж на світі диваки! Школа тільки тих бідних „музичків“ з „калініградської“ та всіх тих курільських та сахалінських. Як легко робиться історія, як легко важко бавляться мужиками та граціями. А все видно, мов, на доло-

С. РИНДИК

Сексана й Беатрічо

„Італія — прекрасна країна!
По ній душа вістует, і тоскує.“
Гоголь.

Ой, покину я, музо, покину
Солов'їв і червону калину
І про ту чорнобриву Оксану
Гомоніти пісні перестану.
На Європу, психічну Європу
Я спрямую году легкостопу
І свій хист і снагу молоду
У велике письменство вкладу.

Процівайт, черешні і вишні,
Огірочки і сало колишнє,
І до сала чарки безнастани
І духляні борщи на сметані!
Процівайт! Нехай реаліти
Остаються вас пити і істи
І співають про вас навіні
Некультурні і дикі пісні.

Я рушаю у далечі сині!
Там засяду в старому казині
І змалюю умріяні стрічі
Із тобою, моя Беатріче!
І дивитимусь п'яній сторадо
До безбрехих очей твоїх, Лашо!
І з тобою, солодка, удвох
Розпочну найславнішу з епох.

Бо тоді в поетичному русі
Вознесеться, мов штиль на Ельбрусі,
Ло космічних горалів надхнена
Українська нова кантилена
І постане письменство велике
І на всіх європейських язиках,
Аж за синій Атлант-океан
Перекаже його драгоман.

І негайно у коло велике
Заберуть нас культурні язики
І восхідніть: „Евіва! Осанна!“
Тож до фраса сердешна Оксана!
Хай живе Беатріче безброка —
Джерело ірреального слова
І моїх вогнекрилих стремлін!
А Оксані сердешній — амін!

Р. М. РІЛЬКЕ

Дама перед свічадом

В дзеркалі, в прозору рідину,
Наче прянощі в напій снотворний,
Ліле вона свій усміх неповторний
І утому жестів затишну.

Жде вона, щоб підійнявся плип
Вище; потім, чергою обряду,
Волос свій вливає у свічадо
І, підвівши плечі із ткани

Свій вливає відбиток. Впиває,
Що вливав би люблячий хмільний
Пильно, в недовірі — і киває

Лиш тоді служниці, як глибини
Д'ярката свічки покажуть Й
І похмурість піньої години.

Переклад М. Орест.

ні, і треба тільки читати мову зір над нами та слідкувати за походом плюєт.

В заключенні хочется сказати, що кагда в спектаклі „Под каштанами Праги“ чорногорець Джокіч признається: „маленьких народів існ... Нас да руських двесті міліонов“, в зрительном зале працювали буряки маніфестації дружби з СССР“. Цю мову народний артист І. Версенев називає скромно: „друж-

ба славянських народов“. Це відома новинка, пане Версенев. Пушкін вже давно казав свої відомі „ручі“, що „салютує в руському морі“. Але один солдат також казав: „падлое бабка варахіла“.

„Наверное газ провел“, — каже модела робітниця Трехгорної мануфактури, коли вернулась додому на Шмідовському переїзді.

Москва пускає газ! Москва має газ, інаве!

СОТАНИ ПРО НОВІТНЮ ЗАХІДНЮ ДРАМАТИЧНОСТЬ

(Продовження з 5-ї стор.)

таті, руночи тих чи тих ідей, тез і поглядів, використані тому, що в них найлегше довести те, що автор доволі хоче.

Тільки в піменській драматургії — з таких причин, про які ми говорили, — вони, що постать четвертого виміру, дослідяють якогось ступеня ймовірності й істинності самодостатності й реальності. Але не — не типове для нових п'єс у театрі, а якраз рештки старого, що консервувалися в розбитій спровінційованій Німеччині.

І характеристично, що коли доводиться говорити про французьку драматургію, то самі піменські коментатори бачать, що це йх пояснення там не падається, і їм доводиться шукати спеціальну пояснення. Е. Пенільєрет знаходить їх у традиціях „офенбахіад“: „Впадає в очі, що в інших місцях помічається, що вони зовсім не треба драматургічно „розгортаю“.

Ні, і втомленість почуттів, і використання четвертого виміру, й „чортинні“, і „офенбахіад“ — все це не причини формування „театру ідей“, а часткові вияви або засоби цього формування. Причину треба шукати в іншому, в самому характері людини нашого часу. Найтиповініше риса людини нашого часу — це чимраз більше зневиснення. Технізація й стандартизація життя на перший погляд існує, щоб улегти життя людини. В дійності вони вимагають від людини абсолютної едності загального в усюому європейсько-американському світу про-

цесу творення інтелектуального „театру ідей“. В дійності про трансвестування можна говорити тільки велима умовно. Трансвестування — це переодягнення героя одією епохи в костюмі іншої. Але в протилежності традиціям трансвестаторам теперішні ради не переодягають, а роздягають античних героїв. Іх не надто цікавить ефект контрасту клясичних імен і сюжетних схем з деталями сучасного побуту. Вони позбавляють старих героїв іхнього оточення, але дуже скоро надають їм нового оточення. Бо для них потрібний не герой, звязаний з певним чосом, а герой взагалі, схематизований герой, герой — ісус і невідомі ідеї та антигези. Класичні герої стоять у пригоді тому, що їх найлегше „роздягти“; вони засвоєні як певні схеми ще з шкільних підручників, іх не треба драматургічно „розгорта-

ти“. Характеристична з цього погляду „Лічильна машинна“ Ельмер Райса. І тема — якраз поширення індивіда автоматизації життя і буття індивіда. Але типово: для цієї теми авторів не був потрібний, скажати б так, індивідуалізований індивід. Навпаки, Іому був потрібний пересічний індивід, індивід без обличчя, індивід взагалі, індивід як такий. І, скажімо, що визначальну вимогу, автор і називав свого героя Нуель. Аналогічна ситуація в „Еллен Джонс“ („Машинна“) С. Тредвелла. Дещо подібне було в „Маклен Грасі“ Міколя Куліша.

Коли індивід не потрібний при зміні людянині конфлікту індивіда з оточенням, то це менше він потрібний при зміні людянині конфлікту різних компонентів відношення. Носіями цих різних кон-

цептів у наш час стали партії або партіями монополізованими державами. Кожна партія і держава більшою чи меншою мірою автоматизує своїх членів, перетворює їх на своє знаряддя. Ставчі викликом партійних концепцій і боротьби цих концепцій, драма або потребує індивіда або потребує його тільки як приклад, як ілюстрацію. Тому доведено — герой може йти. Він зробив те, що від його вимагалося. Саме таке ми бачили в Адрі. Вайдера, ізвісті в Одесі.

Однією як людина в собі втратила свою актуальність і — головне — свою драматичність. Мистецтво чимраз виразніше стає надосовісним. На зміну найтенденціальнішому вразливникові прагнень і боротьби індивіда Бетовенові приходить космічно-безособовий Гіндеміт. Аматори шкільних налаштів дивуються зигзагами творчого шляху Пікассо: кубізм — класицизм — теперішня „брюдла“ манера. В дійності це одна відмінна лінія шукання надосовового мистецтва. „Театр ідей“ — це саме вимірювання таких шукань у парні драматургії.

Однією пробувала оборонити своє право бути героем твору. Вона залишила, що відійти підсвідоме, заховати в найглибших тайниках її душі, має право повноважно посісти мистецтво. Так зродився Джойс і джойсизм. Там же логіка історії непереборна. Крайній, але вже індивідуалізм Джойса переважає розчинення в стандартизності. Бол, шукаючи ритміку індивіда в підсвідомому, джойсисти проглядають, що в підсвідомості вже нема індивідуалізму. Думали і переживали люди по-різноманітно. Механізм наслідків є силь у них однак-

(Далі буде)

ДЖІНЕ-РІКША *)

Найбагатший той, кому нічого губить.
Китайське прислів'я.

В кількох милях від Шанхаю, в провінції Цзян-су, серед чудових красавиць річки Вупунг і гірла Ян-цзи, розташувалася китайська оселя Чу-пей-фу, що означає — „щасливе село”.

Восени, як і по всіх провінціях, у тому селі мало відбутися урочистотрадиційне свято Ву-ва-вей, тобто, свято перемоги над самураями.

Вже зранів з вузьких собачих перевулюв виходили убогі селяни і після в руках портрети своїх вождів, розмальовані гасла, транспаранти і з піснями рухалися па прилюдну площу, де стояла висока трибуна, прикрашена шовковими ірапорами.

З другої черги по списку на трибуву сходили патентовані промовці і на один „шталт” патріотично промовляли до натовпу, що всі воїни є заможні, щасливі і навіть, як ніхто у світі, уміють істи паличками рижову юшку... Не те, що в каптацічних державах — їдять рижовими паличками і то розсипают...

Тоді демонстранти змущені були солідно скласти в долоні й голосно кричати: „Геть катурали! від хана!”, „Хай живуть палички!”.

І серед того натовпу вештався старий джіне-рікша Чай-нє-пій, що тягав за собою чудерначкий прилад-тряпій, на якому наче була іакруєва стара гармошка.

Він націлився „гармонійкою” у натовп, зігнувшись під чорною ганчиркою і голосно вигукнув:

— Гей, ви, голодраці, поступись пазаді...

Тоді убогі кулі й подерті рікши поступалися пазаді, а їх місця заступили пристойно одягнені мандарини, голови рижових полів, спекулянти „опіюром”...

— А ти хіба не такий обшарпаний! — обурено кинув з натовпу кулі.

*) Чоловік-візник.

На це почулася дотепна відповідь:

— Я в об'єктиві не потрапляю!.. Нагадивши апарат, джіне-рікша

на останку голосно застерігав:

— Гей, ви, чортові китайчата, не ворушиться, а то розмазия вийде!

Слово „розмазия” викликало у натовпі дружній і веселий рігіт.

Тоді спрятний джіне-рікша клапав „ затвором ” і в об'єктиві потрапляли як піде у світі заможні, веселі і життерадісні люди.

Потім те фото поступало до стоячого урядового офісу „ Ко-Ван-Бо-н ” (**), що поширився маже на пів світу.

І тоді наївні чужини, задивляючись на ті малюнки, з задрістю думали:

— Як там весело живуту!.. Скільки воїнів рижу ідуть!.. Це — найдемократична країна в світі!..

І лише самураї, що побували в половині в провінції Цзян-су, були зовсім іншою думкою про ту „щасливу” країну.

А проте, не не завадило піднести славу славного фотографа на всі Східної Азію. Йому в премію видали павільйон нові штаны.

Чутки про його діяльність до самого парламенту, що складався з трьох палат: нижньої, середньої і верхньої.

У нижній знаходилася звичайні поліції, в середній — таємна, а ще вище — жив сам старий бодхіян Чу-чу-сан. (***)

Підібравши по-турецькі під себе ноги, з постійно заплющеними очима, він „історично” мовчав і курив для всіх заборонений опіюм. Якось Чу-чу-сан паваживши розплющі очі і тоді він помітив на стіні

**) Ця назва до перекладу з китайської не падається.

По асоціації звуків автор припустив, що це є: „Кром, Ванька, Бога нет!”

***) „Великий кулак”, що не один кулі відчув на собі.

ЯР СЛАВУТИЧ

На дванадцять шляхів — ой, земле! —
Завихре колючий сніг.
Та ніхто, ніхто не присмле
Розлито — лютий біг.

Тільки я, не скотівши хати,
Поринаю в смугастий світ.
Ой, бурі, бурі! Буду блукали,
Наслухати пошум'я віт.

Гей, ви, луни братнього бору,
Буйні леготи сіверян,
Принесіть мені вістку скору
Від слобідських*) моїх країн!

Розкажіть, чи стоять могила
Над румовищами села?
Чи лежиться, о жено мила?
Як же донечка? Підросла?

Хто приходить до вас у гості,
Русалка чи лісовик?
Що видавовують вільхи брості
До смутку осик?

І чи вже повернувсь хтонебудь
Сплюндроне воскресить?
Луци, луци, ячіть, як лебідь,
Краплю радості принесіть!

Краплю спокою киньте в душу,
Бо в ній же — аж так гаряче!
...Лягніть слово в метіль байдужу,
Прий вітер лиці пече.

*) Село в Білорусі, сказано вінком.

Л. ПОЛТАВА

Дороги розходяться

Веселі були в нас лиця,

Відвіті були путі.

І тільки дві таємниці

Ми й мали в своїм житті.

Воно ж повернуло круто,

Чому б не признатись тепер? —

Він хотів капітаном бути,

А я — „людських душ інженер”.

Я вірші учився писати,

Петро ж, кажучи „везе”,

Схилявся на столик горбатий

І стукав „абетку Морзе”.

А ще товариським кроком

Із нами дівчина йшла.

Висока, стронка, синьоока

У вчителя донька була.

Ми разом училися охоче,

Тримали єдиний курс.

Та тільки Софії очі

Сумними були чомусь.

„Е, дівчина — це не задача.

В задачах — простіша суть”.

Свої товариші вдачу

Нам тяжко було зважувати.

І тут, у найдальших мріях,

Нас трішки різнило одно:

Я — мовчки любив Софію,

А друг мій — призвався давно.

Культурні вісті

ї часопис „Ко-Ван-Бо-н”. З першої сторінки до його весело усміхалися „китайчата”.

Ніколи раніше бодхіян не вірив, щоб його народ міг так весело і задісно жити. Це його наявіть само-о здивувало.

Він надавив гудзика і до його читцю з'явився віце-президент та-смівкої поліції.

— Послухай, голубе: мене цікавить цей ідеологічно-ватраманій су-сн-сн фотограф! Зберіть про його відомості!

— Ю-ней чу!... — по-військово му відновів віце-президент таємної поліції і воспівив зникнути з-під колючого погляду повновладця.

За кілька хвилин до Шанхаю була передана зашифрована радіограма. Олівочко в село прибув „чорний ворон” і білого фотографа взяли просто з постелі на ділант.

— Ну, признавайтесь, хто ви такий?.. Чим займаєшся до самураїв? І чи є хто за кордоном?.. — запитав слідчий.

Переляканій на смерть джіне-рікша лише на третій день стукав і промовив, що він є білкою рісова візник...

На четвертий день він заговорив, що його син загинув в боротьбі з самураями і давив йому трьох онуків. За кордоном він нікого з родичів не мав, не має і не буде мати...

Але цих зізнань було замало.

— Я маю відомості, що ви агітували проти китайських паличок, за європейські ложки. Признавайтесь!.. Інакше витрушу з премійованих штанів!..

Це була вайвища кара, що зовсім перестришила джіне-рікша.

— Пане слідчий! — затремів він. — Я не хочу бути Адамом... не чука меші віра... Я — право-вірний буддист і Далай-Лама — мій пророк. О, коли б я знала!.. Я б

Вертаючись додому, він думав:

„Це його стара жінка Ся-су-ленна

буде істи варену картоплю в чіп-формі і з насоледом смоктатиме оселедці — це так... І орден „Лободи”, і штани привдали йому наявіж — теж так!.. Щождо „шастя”, що „підвернулося”...

Тут джіне-рікша демократично оглинувся навколо себе, щоб не вийти „розмазия”, і додав угонос:

— То болай „шого” і до віку

не знати..

СТЕПАН ПІДКОВА.

Культурна праця ЮНЕСКУ

10-го грудня закінчилася, як відомо, перша конференція тієї міжнародної культурної організації. Українська преса вже реферувала про конференцію, особливо виступи чільних французьких ітелектуалістів — Мунье, Мальро, Сартра та ін. Водночас у цьому сезоні в Парижі відбулася визка виставок, на яких показано модерне мистецтво — Пікассо, бразильці Партиларі, англійці Мура і інш.

Виставка новочасної техніки також була заінтереса з тією конференцією. Заразом представилися союзка народів, що досі належать до тієї організації (СССР відчовічно вже виступив з неї), пред-

ставили своє мистецтво. Отак відбулася визка виставка: чесько-словашких, голландських, американських, французьких, польських, грецьких, бельгійських, британських і французьких (консерві, балета).

На конференції відомого питання салскій прет-шардів, які будуть вилівати 1000, звісно, з підвалів.

На акціоні в Амстердамі продано кетінгові підвалини за 1000 франків.

В Базелі Шайцері осіяли такі підвалини за античні монети: грекська тетраграма з 430 року, з головою Гермеса (видіні тільки три прічириків) — 1.625 шт. фр.; тетраграма з оселем і Діонізом, коло 430 року — 1.225 шт. фр.; золота сокіодракма з 285 р. до Христі — 950 шт. франків.

Що Мас вийти:
Роман Уласа Самчука „Юлія Василія Шеремета” — у В-ї „Прометей” (МУР); сатирична казка Р. Завадовіча „Перенолех” — у В-ї „Українське Слово” в Рогізеві; роман І. Вагриного „Тигролови” — 1 і 2 частини, у В-ї „Прометей” (МУР) і віршований роман Тодося Осьмачки „Лісог”, у Мюнхені.

І МИРГОРОДСЬКИЙ

ЩАСТЬЯ

(новелла)

Ге! та то на щастя, — говорив Ригор, як дзвінка йому монети по підлозі, що посів з кишени, хапаючи в дорогу.

Із-за гори назустріч розмаханим копям виходив вітрак з оббитими крилами наставлений — наче хтось повалений підніс скалечену руку, щоб спинити наглу напасті.

На сході розпалило, аж в очах вільга.

Ригор навпинав віжки, грав коні. Здавалося, що він хотів проскочити ту пожежу східсонія, що з неї, як па гвалт, піднеслася чорна, обпалена велетенська п'ятерня вітряка. Коли колеса вкотиши ободами різали зашерхлі калюжі, землю шкварчала, бризкала чорною піною, мовби кипіла.

Вітер хльоскав його в лиці, свистіла гравіями кові. А в тому свисті падали лунко п'ятаки мідні, котилися ранковими пряморозками.

Мчав Ригор, наче назустріч щастю, бо вірв усім прискіпметам — що спіткає його.

Поламалось колесо.

Важко розминаючи засиджені ноги, він обійшов павколо воза, обивався і — посвистав на таку сораву.

Широкими гонами розляглися рілля, у обрій ввігнався — повернулася земля-матінка дужим тілом, на поталу вітрові здалася, а те тіло пахне різко-молочно, як пахнуть спичаки гострі в сивій воді.

Недалеко в балці баламутне кричати гуси на озері.

Грав гонами вітер, піс-розносив струмені перших паростків італої криги. В полі нікого не видно було, і Ригор ступив на ріллю. Став на горбі проти неба, мов з каменю тесаній, і дивився, як господар, на всі чотири сторони.

Ого — господар! Коли б на власному, то ще в руці з синами став би — поспівайте, вязальниці!

«Іхати треба!» — гукнув наче хтось його ззаду.

Колі прохолонули, не стоять.

Відірвався від думок-мрій, прислов до дійсності, звичайно, простоті, відчув, що й сам прохолонув. Іхати в дорогу, дали, а ще колесо поламалось...

* * *

— Може, дядьку... чи пане, за-курить би не дала?

— Можу. Називай мене дядьком. Все одно нам панами не бувати.

Перед ним стояла стерта, лім'ята, без лици і голосу людина. З кущів від парку вилізла.

— Ми полонені, ось тут біля онте-к каменку чистимо.

— А їсія дають?

— Б'ють с-сукни сини, як хто з кіг звалиться...

Мовчавши.

— ... Так, кажеш, вільшанських немає серед вас?

— Ні.

У мене два — Микола й Іван... може теж отак десь валитися з під...

НОВІ ВИДАННЯ

Література для дітей

Донський — «Байка про казку, та вовка», «Пригоди зайка»; Н. Забіла — «Хатка на лінці», «Пригоди в автобусом». Роляник — «Чорний долько»; Судомора — (ілюстр), — «Діти відгадайте».

Над чим працюють письменники

У. Самчук — над романом «Сонце в заходу».

І. Багрій — над романом «Людина біжить над прірвою».

Проф. Л. Білецький — над «Історією укр. літератури».

Л. Ліман — над повістю про Харків (1939-44рр.).

Ю. Клен — над поемою «Попіл імперії».

Л. Полтава — над поемою «Четверо друїв» (про 1936-1945).

І. Костецький — над повістю «День святого».

В. Гайдарівський — над оповіданням з життя укр. рибалок над Каспійським морем.

Я. Славутич — «Гомін Вікі».

В. Безулико — «Т. Шевченко», «І. Франко» (нариси англ. мовою).

Яр Славутич — над поемою «Донька без імені».

М. ОРЕСТ

МУЗИКА

1.

Стіни тісні і мовчання
Всіх голосів душі;
Трублять мені смеркання
Ті узи вітров чужкі.

Під вікнами бродить утома
І шепче слова заклять,
На двері бідного дому
Стругу кладе печать.

І хмарі, похмура челядь,
Приступлять — і троп нема,
І влаларді килим простелять,
І приде вона, зима...

2.

Та в лоні звучань колихливих
Не владні туга і тлін,
І чуда тремтінь рокотливих
Не може збороти скін.

Надобрійний подув любови —

І даль душі зацвіла,

І ліне човном попова,
І дзвонить плеском весла.

І в час, коли прадідний улій
Лишас бринливий рій,
Якесь непрожите минуло
Святний розгортав сувій.

Свята волога спочила
В задумі блідих берегів,
І молодь хмар білокрива
Відбилася в озерах див.

І ліне з озер ячання
Лагідне і владно ясне,
І будиться чар нездоланий,
І чар пориває меше,

1932.

Рецензії

К. Герасименко: Вибране

За редакцією Ю. Кобиляцького.
Державне видавництво «Художній

Літературі України. Київ, 1946.

Стор. 96. З портретом автора.

Не часто доходить до нас видання з того боку «зализої завіси».

Це, про яке мова, дуже характеристичне, симптоматичне для, скажати б, рядової поезії сьогоднішньої підсоветської України. Поет, виходивши в умовах підсічеського життя на Україні, є представником тієї урядової літератури, що сьогодні сдіна там дозволена і видавана.

Сама поезія — тут справа зовсім умовна, потічна — це зрештою відоме. І нас цікавить не так мистецька якість таких творів, як те, наскільки поет, як людина, зумів опиртися зовнішньому тискові і збрегти свою індивідуальність. Герасименко, власне, належав до тих, що попали пасивно за течію.

Герасименко був поет досить відомий в літературних колах підсічеської України в довосні роки.

Тому, що він загинув на війні від ран у вересні 1942 р., не від речі буде подати коротку його життєписну нотатку. Константин, Михайлович по-батькові, Герасименко народа

від 1907 р. в с. Приходки, Пирятинського повіту і, закінчивши

педагогічну школу, працював як учителем на Донбасі. Тут і почав він друкувати свої вірші. 1935 р. вийшла друком у Києві перша його збірка «Вересень», а далі «Пам'ять» — 1938, «Дорога» — 1939, «Портрет» — 1941.

Працював він і в драматургії, лавши п'есу «При бітлі дорозі» (за поемою Шевченка «Катерина») і п'еса та була поставлена в Харкові в театрі комсомолу. За темою з Шевченка написав він і лібрето до опери «Наймічка». В 1941 р. Одеський театр Революції поставив він друкувати свої вірші. 1935 р. вийшла друком у Києві збірка його п'ес «Легенда». З вибухом війни Герасименко пішов на фронт, де працював м. ін. в армійській газеті, а в 1942 р. Спілка Радянських письменників України видала в Уфі збірку його фронтових поезій, писаних... російською мовою.

Працював він і в драматургії, лавши п'есу «При бітлі дорозі» (за поемою Шевченка «Катерина») і п'еса та була поставлена в Харкові в театрі комсомолу. За темою з Шевченка написав він і лібрето до опери «Наймічка». В 1941 р. Одеський театр Революції поставив він друкувати свої вірші. 1935 р. вийшла друком у Києві збірка його п'ес «Легенда». З вибухом війни Герасименко пішов на фронт, де працював м. ін. в армійській газеті, а в 1942 р. Спілка Радянських письменників України видала в Уфі збірку його фронтових поезій, писаних... російською мовою.

Що ж являє собою Герасименко як поет?

Він почав лірикою, але ліричний

його діапазон невеликий. Він зовсім механічно написав образи, ледве

послінюючи їх настроєм:

Скирти, скирти і ніжній дух по-

лінно, Гречки, і мед, і курята доріг,

І молоко, таке густе і синє, На землю капає у молодих корів.

І виснуть тільки за тини антилопи

І пройде сторож, мрійний, голубий,

І хліба, хліба неповторні тони, І гарби, і дівчата, і голуби...

Як бачимо, досить шаблонів:

образи, порівняння й епітети умовні,

не викликані тією конкретністю, що спотує поетичний образ. «Мо-

локо густе і синє», «сторож мрій-

ний, голубий?», «хліба неповторні

тони», «гарби, і дівчата, і голуби...

І т. д. — майже коміка строфі

закінчена якимсь прізвищем, ізмовою,

що говорить сама за себе, але не

за поета. Всі ті прізвища і ізмови

в поезії — дуже короткотривали.

і недовговічні — наявний приклад да

ли німецькі Бальдурі фон Шрах

поезія яких скінчилася з кінцем і

режиму. Тим часом поезія новин

бути понадчасова, вона повинна од-

наково звучати і за сотні і тисячі років. З'явача з тим, що часове, проминне — вона заперечує сама свою суть: мати подих вічного. І пе, власне, те, чого брає у сотням Герасименків сьогоднішої української письменництво поезії.

Про вірші, писані мовою «общепонятного», хай говорять такий зразок:

В бой за Родину, в бой за Сталін!

Бей, ребята, врага Урал!

«Сильно сказано», але в історію української поезії Герасименків не пройти.

С. Г.

Об'єднання українських письменників — МУР

повідомляє:

Незабаром виходить у В-В «Прометей»

літературно-мистецький

Альман